

Қорыта келе, өсіп келе жатқан жаһандану жағдайында ғаламдық қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету - тұрақты экономикалық өсудің, алғышарттардағы адамдардың өмір сүру деңгейін көтерудің, әлемдік экономикадағы дағдарыстық процестердің проблемалары мен қиындықтарын жеңудің маңызды алғышарты және факторы.

Әдебиеттер:

1. <https://www.expeducation.ru/ru/article/viewid>
2. <https://1fin.ru/?id=281&t=1373>
3. <https://7kun.kz/arzhyly-zha-andanu-2-0/>

Toktassova S.S., 3rd year (Karaganda University named after academician E.A.Buketov)

THE DOUBLE-SIDED IMPACT OF COVID-19 ON E-COMMERCE

Covid-19 has been the source of changes in the international business environment across world from the beginning of year 2020. Almost every aspect of society was affected by COVID-19 be it our lives, jobs or businesses. Apparently, it has created global economic crisis which caused a recession worldwide but besides that COVID-19 has had a positive impact on online business, or e-commerce and digital business environment itself.

Companies are increasingly using digital technology and Internet tools in their work. More companies have launched their own websites comparing 75% in 2020 with 54% in 2019.

In April-June 2019, the volume of online sales in Kazakhstan amounted to 113 billion tenge. Compared to the same period in 2020, this figure increased by 59%. The average check in the e-commerce market also increased: in tenge by 37%, in dollars - by 25%. In the second half of 2020, the state of emergency in Kazakhstan was already lifted. But despite the fact that consumers could return to the "usual" channel of shopping in offline stores, the number of transactions and the average check continued to grow.

According to forecasts of the German statistical online portal "Statista", the global e-commerce market will be \$4.9 trillion per year by 2021. Even before the COVID-19 outbreak, e-commerce was a rapidly evolving market space. As reported by the analysis of Digital Commerce 360, in 2016-2019 the volume of online sales in the world grew up an average of 20% per year. While offline retail sales increased by 3.5% over the year. If this trend continues, the volume of the global e-commerce market will exceed the volume of traditional retail by 2036.

Older consumers in self-isolation have started using e-commerce services and will continue to adhere to these habits in the future. A number of traditional stores that have been forced to close their businesses altogether are now looking at e-commerce as a potentially important complementary or alternative sales channel.

On other hand, the ever-changing sales tax landscape has placed more compliance obligations on online businesses than ever before. Whether a business is going online for the first time or expanding their online presence, the risk of failing to understand and manage tax compliance correctly is paramount. In addition to that, due to the increased demand, large companies first experienced a shortage of workers, and then increased the cost of salaries to new employees. And because of the closed roadways, the delivery of products may take longer and the company may suffer losses.

Thus, the task of the authorities is to support e-commerce, beneficial for both business and the public. E-commerce allows individuals to self-isolate while maintaining access to a full range of products. Whereas previously e-commerce was focused on high-tech goods, toys or books, now it increasingly includes essential goods.

The COVID-19 outbreak will inevitably created unforeseen problems for e-commerce businesses trying to navigate this time around, but of course it can be dealt with. Now is the perfect time to use automation software across all business functions to streamline processes and give more time for customer intimacy.

List of literature used:

1. www.jdsupra.com – The Impact of Covid-19 and Accelerated Growth of E-commerce.
2. <https://www.mytotalretail.com/article/the-double-sided-impact-of-covid-19-on-e-commerce/> - Advantages and Disadvantages of Online Business
3. kount.com – Digital Commerce 360

4. <https://www.statista.com/statistics/379046/worldwide-retail-e-commerce-sales/> - Retail e-commerce sales worldwide from 2014 to 2023

Шакмурат У.Н., 2 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші - э.ғ.м., аға оқытушы Тиштыкбаева А.Ж

ЕЛІМІЗДІҢ ЭКОНОМИКАСЫН ДАМУДАҒЫ ҚАРЖЫ НАРЫҒЫНЫҢ РӨЛІ

Ұлттық экономиканың жоспарлы экономикадан нарықтық қатынастар негізіндегі экономикаға өтуіне байланысты еліміздің қысқа мерзімді кезеңде әлем таныған дамығын елдер қатарына қосылуы үшін ұзақ мерзімді стратегиялармен жақсы жасалған мемлекеттік бағдарламалардың алатын орны, жалпы экономиканы жоспарлауда еліміз үшін қажет бағдарламаларды дамыту бүгіндегі маңызды қызметтің бірі болып табылады.

Экономика ұлттық дамуының басты басымдылығы, ал экономикалық өсімнің тұрақты дамуы және мемлекеттің әлемдік нарықтағы орны бүгінгі жаһандану заманында ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігі арқылы анықталады. Сондықтан ендігі жерде Қазақстан Республикасының және ұлттық экономика салаларының алдындағы негізгі міндеті бәсекеге қабілетті экономиканы қалыптастыру болып табылады. Мемлекеттің бәсекелестік қабілеті елдің халықаралық аренадағы рөлі мен беделінің артуынан, мемлекеттің өз азаматтарының өзекті проблемаларын шешу қабілетінен, мемлекет ұстанатын қызметтер мен өнеркәсіп өнімдерінің сапасының әлемдік деңгейде артуымен көрініс табады [2].

Қазақстан экономикасының дамуының қазіргі кезеңінде Қазақстан қаржы секторы оның қалыптасуының сапалы жаңа деңгейіне көшті. Болашақта оның табысты жұмыс істеуінің негізін құруға бағытталған көптеген реформалар жүзеге асырылды. ТМД-ның басқа елдерімен салыстырғанда бүгінгі Қазақстанның қаржы жүйесі реформаланып, бұрынғы кенестік елдерден бірнеше жыл бұрын қаржы секторын дамыту тұрғысынан алда.

Қазақстанның қаржы нарығы негізгі халықаралық стандарттарға сәйкес келеді. Қаржы нарығының ең дамыған секторы банк секторы болып табылады. Жалпы қаржы нарығындағы банк секторына тоқталатын болсақ, 2020 жылғы 10 айдың қорытындысы бойынша банк секторында тұрақты жағдай сақталды және қызметінің негізгі көрсеткіштерінің өсуі байқалды. Сонымен қатар, экономиканың барлық салаларында іскерлік белсенділіктің төмендеуінен пайыздық мөлшерлемелердің төмендеуі жағдайында несиелеу қарқынының баяулауы байқалды, алайда банк секторы жоғары деңгейдегі капиталдандырумен және өтімділік қорының айтарлықтай болуымен сипатталады. 01.11.2020ж. жағдай бойынша Қазақстан Республикасының банк секторын 26 екінші деңгейдегі банк, оның ішінде 14 шетел қатысатын банк (банктердің жалпы санының 53,8%), оның ішінде 12 еншілес банк құрайды.

Кесте 1. 2020 жылғы банктік сектордың құрылымы

	01.01	01.04	01.07	01.10	01.11
ЕДБ	27	27	27	26	26
ЕДБ филиалдары	301	303	303	295	295
Резидент емес банктердің барлық өкілдіктері	19	19	19	19	19
Шет елдегі ЕКБ өкілдері	5	5	5	4	4

01.11.2020 ж. жағдай бойынша банк секторының активтері бір айда 1,5% – ға ұлғайып, 30 216,0 млрд. теңгені немесе ЖІӨ-нің 43,2% - ын құрады (жыл басынан бері-12,8% - ға ұлғайды)[3]. Бүгінде Банк секторында тұрақсыз банктерді жоюмен қатар жекеше банк құрылымдарын жекешелендіру мен сатып алу сияқты шоғырландыру үрдісі жалғасуда.

Қазіргі жағдайда қаржы нарығының алдында тұрған негізгі міндет қаржы нарығының барлық субъектілерінің мүдделерін ескере отырып, қаржы ресурстарының тиімді қозғалысын қамтамасыз ету болып табылады. Қаржы нарығы өзіне тән ерекшеліктері мен жұмыс істеу қағидаттарына ие бола отырып, кез келген мемлекеттің экономикасы үшін ерекше рөл атқарады. Қазақстанның мысалында қаржы нарығы мен оған қатысушылардың экономиканың ғана емес, әлеуметтік саланың дамуына әсерінің ерекше маңыздылығы туралы сеніммен айтуға болады.